

Gondolatok a KAP-reform kapcsán

A Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetségének elnöksége legutóbbi ülésén megtárgyalta „Az Európai Bizottságnak a közös agrárpolitika 2014–2020 közötti időszakára vonatkozó javaslatairól” szóló előterjesztést, s ezzel kapcsolatban egy határozatot is hozott. Horváth Gábor főtítkár véleménye összességében pozitív a 2013 utáni támogatási rendszerről, mert a mostani javaslatok azt jelentik, hogy a magyar termelők támogatottsági szintje nem csökken. Ugyanakkor az elnökség aggályokat is megfogalmazott a tervezet kapcsán.

Egy érdekképviselőnek időben fel kell hívnia tagsága figyelmét az olyan hosszú távú stratégiai kérdésekre, amilyen az Európai Unió közös agrárpolitikájának a reformja. Különösen igaz ez Magyarországon, amely a 27 tagállam között – méretei okán – nem tudja közvetlenül érvényesíteni agrárérdekeit, ezért ahhoz a fő érdekvonulathoz kell csatlakoznia (ami most a német-francia tengely), amely leginkább egyezik a magyar elképzelésekkel, célokkal. A KAP-reform valódi erejét és lehetőségeit leginkább az EU következő időszakra szóló költségvetése fogja meghatározni, és ez a magyar mezőgazdaság lehetőségeit tartalmazza.

Hosszú távra tervezünk

Miközben idehaza az érdekképviselők napi politikai érdekeik érvényesítéséért hadakoznak, a világ vezető gazdasági erői három nagy probléma megoldására igyekeznek fókuszálni.

A Római Klub már harminc évvel ezelőtt jelezte a népessédségi problémát, amellyel ma ismét szembe kell nézni, miközben idehaza alig-alig esik szó róla. A három nagy probléma pedig mind kapcsolódik a népessédségi politikához, hiszen az egyik a Föld népességének élelmiszer-ellátása, a másik az édesvízkészlet csökkenése, a

harmadik pedig az energiaellátás. E három problémakörből legalább kettőben (az élelmiszerben és édesvíz-gazdálkodás) mindenképpen érintettek vagyunk, hangsúlyozta a főtítkár, ám idehaza, sőt, az Európai Unióban sem tapasztalható, hogy komolyan foglalkoznánk ezekkel a témakörökkel.

Kicsinyes politikai harcok zajlanak, pedig jó lenne, ha többben gondolkodnánk hosszútávú tervvel, mivel sokkal inkább érintenek minket az említett problémák, mint ahogy azt ma sokan hajlandók elismerni. A KAP-reformmal összhangban is megfogalmazhatók azok a stratégiai feladatok, amik a magyar mezőgazdaságnak pozitív jövőképet vetíthetnek.

A főtítkár előljáróban leszögezte, hogy a reformtervezetet sikerként értékelni ahhoz képest, amiről korábban hallhatunk. Ugyanakkor annak veszélye is fennáll, hogy változik a tervezethez csatolt költségvetés, mert eléggé rosszak az előjelek. Az európai országok válságjelenségei miatt a közösség forrásigényéről még nem született végső döntés. Ez ügyben is csak reménykedhetünk, hogy számunkra nem hátrányosan alakulnak majd a pénzügyek.

A főtítkár szerint a világ élelmiszer-szükségletének alakulása miatt érthetetlen az az uniós elhatározás, amelyről

eddig nem volt szó, és összhangban sincs a távlatos európai gondolkodással. Ez pedig nem más, mint a zöld komponensben szereplő, az ökológiai jelentőségű területek támogatása. Ezt akkor vehetnék igénybe a termelők, ha a klímaváltozás és a környezet szempontjából hasznos gyakorlatot folytatnak, vagyis bizonyos előírásokat teljesítenek. A gazdaság szintjén a támogatásra jogosult terület (kivéve az állandó gyepterületet) 7 százalékát ökológiai célokra kell hasznosítani, ami megvalósítható például ugaroltatással, erdősítéssel, gypsávok, teraszok kialakításával. Előírás továbbá a növénytermesztés diverzifikálása. Három hektár feletti szántóterület esetén legalább három növényt kell termelni (kivéve a gyepgazdálkodást és az időszakosan vízzel borított kultúrákat), a fő növény területe nem haladja meg a szántóterület 70 százalékát és egyik növény vetésterülete sem lehet kisebb, mint a szántóterület 5 százaléka. A zöld komponens része az állandó legelőterületek fenntartása. Az állandó legelő területe a 2014. évi bázishoz képest nem csökkenhet 5 százaléknál nagyobb mértékben.

Visszaköszönt javaslat

Ha ez a zöld komponens így marad, akkor azok az erők győznek, amelyek nincsenek tisztában az agrártermelés stratégiai fontosságával, azzal, hogy csak a tényleges terme-

léshez kötődik növekvő foglalkoztatás. Arról nem beszélve, hogy hazánk létfontosságú az agrárexport mértékének fenntartása, növelése, ami ez esetben veszélybe kerülhet. A magyar kormányknak is fel kellene lépnie ebben a kérdésben, csatlakozva a németek álláspontjához, akik – hozzáánk hasonlóan – nem érdekeltek a területek 7 százalékának termelésből való kivonásában. Magyarország ugyanis éppen az éghajlati adottságai által biztosított előnyöket veszítené el ennek a rendelkezésnek az elfogadásával.

A MOSZ már a csatlakozás előtt is részt vett a közös agrárpolitika formálásában, finomításában szorgalmazó uniós érdekképviselői munkában, éppen ezért jó a mostani reformtervezetben viszontlátni egy, a KAP akkori reformja során felvetett MOSZ-javaslat alapelveit, miszerint a támogatási plafon megállapítását a foglalkoztatáshoz kellene kötni. Így elérhető, hogy az legyen meghatározó, hogy adott agrárcég vagy vállalkozás egy alkalmazottra vetítve mennyi támogatást vesz igénybe. A jelenlegi, területre vetített támogatásnál ezt a szempontot nem lehet érvényesíteni.

Változzon a könyvelési technika!

A reformtervezet szerint a támogatási plafon ugyan megmarad, de úgy számolják ki, hogy a támogatási összeg a bérköltségekkel, járulékokkal csökkenthető. Ez eldöntött egy hitvitát idehaza is, mert a MOSZ érdekkörébe tartozó cégeknél nem foglalkoztatnak feketén. Ugyanakkor a hazai cégeknek is változtatniuk kell a könyvelési technikán, mert az utóbbi időben kialakult módszerek (pl. egyes termelő egységek nem foglalkoztatnak, csak szolgáltatást vesznek igénybe) nem tarthatók fenn, s

az elszámolási technikákat meg kell változtatni. A főtitkár azt javasolja a tagjoknak, hogy ezzel a változtatással ne várjanak, s már jövőre ott számolják el a bért, ahol a munkát elvégzik.

Bármennyire is politikai vita tárgya, de ismét el kell gondolkodni a SAPS-SPS-kérdéskörön is, jelentette ki Horváth Gábor. Egyúttal leszögezte: a MOSZ-ban egyáltalán nincs napirenden ez a téma, mivel tudomásul vették, hogy a kormány döntött, és hogy a SAPS mellett tette le a voksát, bár fájó, hogy ebben az esetben az állattenyésztéshez kapcsolódó támogatásaink kisebbek lesznek, mint a nyugat-európai országokéi. Az új időszakban, 2014 után bázisalapú lesz a támogatási rendszer, mivel a nagy befizetők (a németek, franciák) kiharcolták, hogy nekik ne kelljen változtatniuk a támogatási rendszerükön. Mi elszalasztottuk az átállási lehetőséget, s úgy tűnik, hogy ennek 2014 után isszuk meg a levét.

Magyar érdekek

A támogatási rendszer változásának van még egy pikáns vetülete, mégpedig a bázisév meghatározása, mondta a főtitkár. Olyan évet kell meghatározunk, amelyet lezártunk, és aminek az eredményein már nem lehet változtatni. Ebből következik, hogy olyan történelmi bázist kell meghatározunk, amely 2011 előtti évet jelöl ki, mivel a jogszabálytervezet úgy szól, hogy a 2011-ben támogatásra jogosult gazdálkodók lesznek 2014-től is támogathatóak.

Az Európai Unió ebben a kérdésben konzekvens, s ebben nincs semmi meglepő. Ugyanakkor a kormánynak feladja a leckét, mert a tárcának az az ambíciója, hogy a következő időszakban a társas gazdaságok állami földjeinek egy részét

másnak adja bérbe. Ez azért disszonáns, mert alapesetben a 2011-ben gazdálkodók juthatnak csak támogatási jogosultsághoz (azok, akik 2011-ben nem gazdálkodtak, a nemzeti tartalékból juthatnak jogosultsághoz.) Ilyen módon az EU egyfajta biztonságot nyújt a magyar gazdálkodóknak is, ám ha az üzemszerkezetet alapvetően megváltoztatja a kormány, azzal a támogatási rendszer stabilitását veszélyezteti.

Azon a problémakörön is el kell gondolkodni, hogy a válság és a világtendenciák milyen mértékben befolyásolják a termeléshez kötött támogatási rendszer bevezetését. Ha a piaci viszonyok jól alakulnak, akkor mi, magyarok is érdekeltek lennénk a termeléshez kötött támogatás fennmaradásában. De ha a válság okán bizonyos termékeket nehezen lehet eladni, akkor egyet lehet érteni az EU azon óvatos politikájával, hogy nem generál túlterme-

lést, mert ebben az esetben a gazdaságok, a termelők finanszírozása az árakon keresztül valósul meg. Ha a túltermelést ösztönöznék az EU, az az agrártermékek esetében is a piaci árak visszaeséséhez vezetne.

De hogy tisztán lássunk ebben a kérdésben is: jelenleg a 73/2009. EK rendelet 68. cikke alapján van lehetőség termeléshez kötött, közvetlen EU-s támogatás folyósítására (a támogatási keret 3,5 százalékos mértékéig.) A jogszabálytervezet alapján a bizottság jóváhagyásával a közvetlen támogatások 5, sőt, akár 10 százaléka is felhasználható lesz ilyen módon a környezetvédelmi, gazdasági és társadalmi szempontból fontos, de nehézségekkel küzdő speciális ágazatok támogatására. Magyarországon esetében valószínűleg a közvetlen támogatási keret 10 százaléka is elkülöníthető lesz.

Átalány-támogatás várható!

A tervezet lehetővé teszi például a gabonafélék, az olajos növények, a fehérjenövények, a hüvelyesek, a rizs, a tej és a tejtermékek, a vetőmagok, a juh- és kecskehús, a marha- és borjúhús, a cukorrépa, a zöldség-gyümölcsök támogatását, ugyanakkor nem teszi lehetővé a dohánytermeléshez kötött támogatást, és a tervezet továbbra sem kezeli a sertés és baromfiágazatot. A termeléshez kapcsolt támogatások legfeljebb a termelés szinten tartását szolgálhatják.

A Bizottság jelenlegi elképzelése szerint 2019. január 1-éig régiós szinten (minimum 3 millió hektáronként a tagállam különböző régiókat alakíthat ki, amikben a támogatási mértékek is eltérőek lehetnek) egységes összegű hektáronkénti (vagyis átalány-) támogatást kell bevezetni. Magyarországot ez nem érinti, mivel a teljes területe egyetlen régió minősül. A Bizottság 2028. december 31-éig EU-s szintű átalánytámogatás bevezetését tűzte ki.

H. GY.

A KAP forrásai

A KAP forrásait a „Fenntartható növekedés: természeti erőforrások” fejezet tartalmazza. A közös agrárpolitika céljaira rendelkezésre álló források nominálértéken lényegében nem változnak, reálértéken azonban – mint ahogy azt a táblázat is mutatja – jelentős csökkenés következik be. A KAP forrásait illetően – némileg zavaró módon – több, egymástól eltérő szám is megjelent, aminek oka, hogy folyó áron és

2011. évi reálértéken is publikáltak adatokat. A KAP céljaira, az elsődleges elképzelések szerint, 2011. évi reálértéken 382,9 milliárd euró áll rendelkezésre a 2014–2020-as időszakban, ebből 281,8 milliárd eurót különítenek el közvetlen támogatásokra (I. pillér), míg vidékfejlesztési célokra (II. pillér) 89,9 milliárd euró jut. A két pillér forrásai mellett további 15,2 milliárd euró fordítható agrárcélokra.

Az EU költségvetés-tervezete 2014–2020 között (reálértéken)

	2007–2013	2014–2020	Változás %
	Milliárd euró, 2013 után 2011-es reálértéken		
1. Intelligens és inkluzív növekedés	443,1	490,9	11
– ebből versenyképesség	75,4	114,9	52%
gazdasági, társadalmi, területi kohézió	367,7	376	2%
2. Fenntartható növekedés: természeti erőforrások	432,2	382,9	-11%
– ebből közvetlen kifizetések, piachoz kapcsolódó kiadások	322	281,8	-12%
3. Biztonság és uniós polgárság	11,5	18,5	61%
4. Globális Európa	58,9	70	19%
5. Igazgatás	56,9	62,6	10%
Összes előirányzat	1002,5	1025	

Forrás: Copa-Cogeca, Európai Bizottság